

PAGINA 2

**'Jezus' schreeuw
echoot duizendvoudig
door deze wereld'**

PAGINA 3

**'Hoop die niet
sterven wil,
vrede die bij mij blijft'**

PAGINA 4

**'Ik zag vooral
jonge generaties
en hun worsteling'**

VERDER: Ben jij nieuw hier? ■ Dichten voor de doden ■ Ontspoorde feministen ■ Het licht bij jou ontsteken ■ De stad is mijn klooster ■ Ziel zoekt zin

Boek en symposium in de Nieuwe Badkapel

De pijn van ongewenste kinderloosheid

In het boek *De leegte omarmen* schrijft journalist en auteur Joanne Nihom over wat het betekent om ongewenst kinderloos te zijn. Het boek wordt op 3 maart gepresenteerd tijdens een symposium in de Nieuwe Badkapel. 'Het is een eenzame reis, maar ook een reis van ons allen samen.'

Het boek *De leegte omarmen* bevat naast dagboekfragmenten van de auteur Joanne Nihom ook interviews die zij met anderen hield over ongewenste kinderloosheid. Nihom: 'Ik heb een aantal mensen benaderd met de vraag of zij mee wilden werken. De meesten reageerden positief; er was herkenning van en erkenning voor het taboe van ongewenste kinderloosheid.' Een van de geïnterviewden is predikant Charlotte van der Leest, die dit vaak stille verdriet in haar pastorale praktijk tegenkomt. Samen met de auteur organiseert zij over dit thema een symposium in de Nieuwe Badkapel. Want, zoals Nihom het omschrijft: 'Het wordt tijd dat het zwijgen wordt doorbroken.'

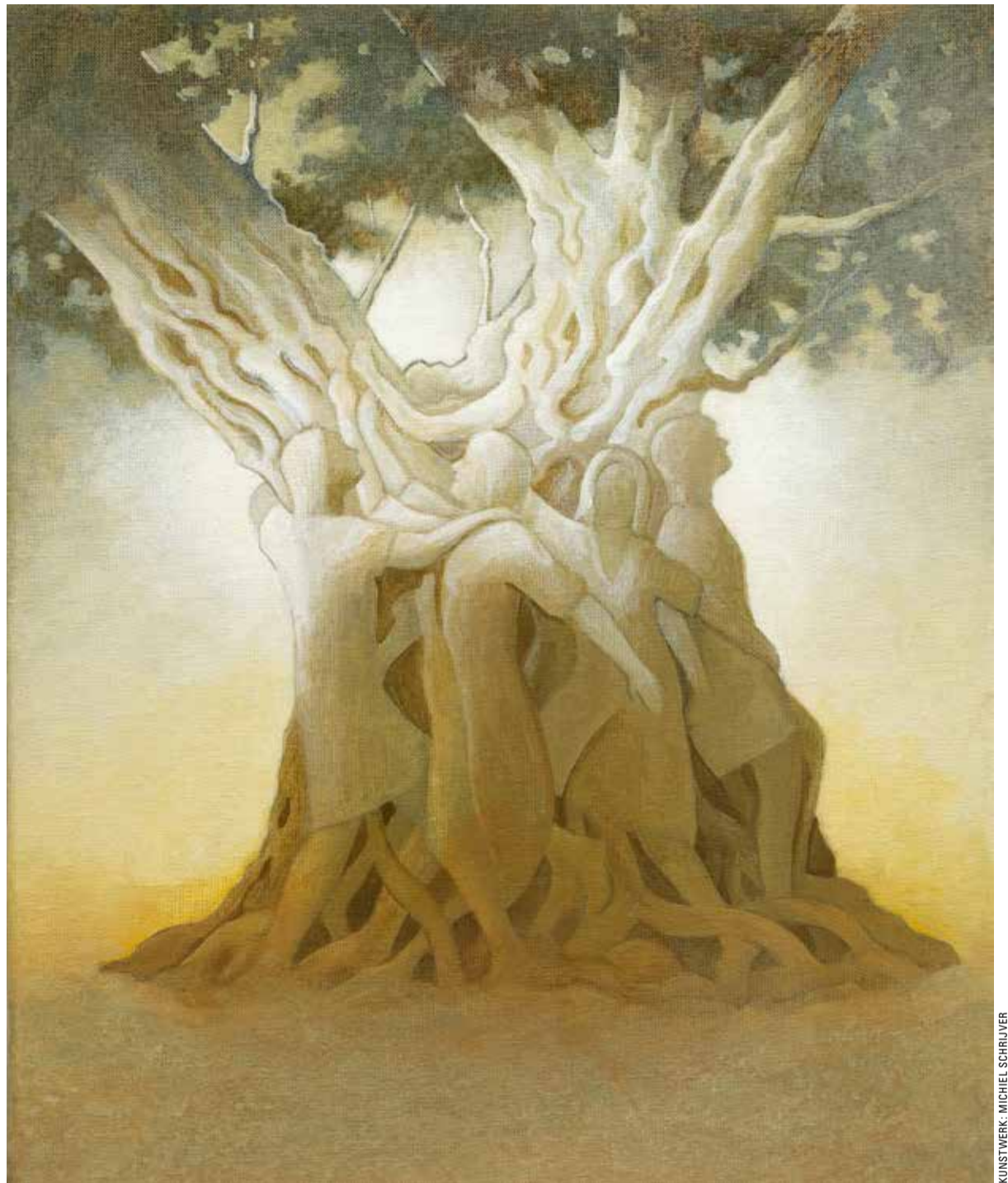

Joanne Nihom

verdriet te kunnen praten, komen er soms ook in het pastoraat verhalen uit het verleden los. Zo hoorde ik eens over een vrouw die op haar sterfbed voor het eerst vertelde over haar stilgeboren kind. Er was nooit meer over dit kind gesproken. En het verdriet is nog breder: het gaat ook over mensen die nooit een kleinkind zullen hebben. Neem een grootmoeder die zegt dat er niets mooiers is dan oma worden. Voor iemand die ongewenst kinderloos is, doet dat pijn. In de samenleving is er weinig bewustzijn van die rouw. Het is ongemakkelijk om het erover te hebben en dus wordt er nauwelijks over gepraat. Als kerken en als pastores kunnen wij hierin een taak hebben om het bespreekbaar te maken en ruimte aan de rouw te geven.'

Lichter

'Het schrijven van *De leegte omarmen* heeft mij geholpen om de pijn van het gemis onder ogen te kunnen zien, zonder dat het alleen een negatieve betekenis heeft', vertelt Nihom. 'Het verdriet werd er lichter van, al gaat het er niet mee weg.' Van der Leest: 'Omarmen raakt ook aan de groeiende acceptatie van het gemis; dat het een onderdeel van jezelf is en dat je nog steeds volwaardig mens bent. Het gaat over meer dan ongewenst kinderloos-zijn. Het gaat ook over het verdriet om een onvoltooid zwangerschap of een stilgeboren kind [een kind dat voor of tijdens de bevalling is gestorven, red.]. Door over dat

Kunstwerk gemaakt door Michiel Schrijver, Joanne Nihoms partner

Voor het boek heeft Nihom veel verschillende mensen geïnterviewd, waaronder joodse, christelijke, islamitische en niet-religieuze mannen en vrouwen. Tijdens het symposium zullen uiteenlopende mensen spreken, die allemaal aan het boek hebben bijgedragen. Van ongewenst kinderloze vader Joost Kadijk en auteur Désanne van Brederode tot twee mensen uit de reclamewereld.

'Overal kinderen, ouders, grootouders, zwangere vrouwen'

Het doel van het boek en het symposium is om het taboe te doorbreken, erover te praten en ervoor te zorgen dat er meer bewustzijn rondom dit onderwerp komt. Van der Leest: 'Het is zo kwetsbaar. Wanneer en hoe maak je het bespreekbaar? Daar kan dit boek bij helpen. We hopen dat we er niet alleen mensen mee bereiken die er zelf mee worstelen, maar ook iedereen om hen heen.' Nihom: 'Met het gemis van kinderen word je voortdurend geconfronteerd: overal zijn kinderen,

ouders, grootouders, zwangere vrouwen en familieleden en vrienden die kinderen of kleinkinderen krijgen. Het is er altijd.'

In het boek wordt ook aandacht gegeven aan rituelen om aan deze rouw vorm en stem te geven. Van der Leest: 'Je kunt bijvoorbeeld een brief schrijven aan het kind dat nooit geboren is. Of op een bepaalde plaats een steen neerleggen. Daar kunnen wij als geestelijk verzorgers een rol in spelen. En als er een naam is, noem die naam. Dit jaar vond er in de Nieuwe Badkapel met Allerzielen een bijzonder concert plaats, met daarin ook een gedachtenismoment. Van tevoren konden bezoekers het aangeven als zij graag een naam genoemd wilden hebben. Er kwamen in een week meer dan vijftig namen binnen, waaronder de namen van stilgeboren kinderen en ook de naam van een kindje dat er nooit is geweest.' Nihom en Van der Leest hopen dat het symposium en het verschijnen van het boek leiden tot bredere, maatschappelijke aandacht. Nihom: 'Ongewenst kinderloos zijn is een eenzame reis, maar ook een reis van ons allen samen.'

GREET KAPPERS

Praktische tips

Voor mannen is ongewenste kinderloosheid zo mogelijk een nog groter taboe dan voor vrouwen. Joost Kadijk schreef daarover het boek *Een praktische gids voor kinderloze vaders*.

Joanne Nihom interviewde Kadijk voor haar boek en samen formuleerden zij een aantal tips, zoals: 'Laat ons ook eens een luier verschonen', 'Houd jouw kindergeluk niet bij ons weg' en: 'Als je ziet dat iets een beetje gevoelig ligt, wees dan samen met ons even stil', 'Stuur eens een kaartje of tekeningen voor op onze koelkast', 'Gebruik ons als oppas.'

JOANNE NIHOM, *DE LEEGTE OMARMEN: IN GESPREK OVER ONGEWENSTE KINDERLOOSHEID*. ISBN 9789493198524.

HET GELIJKNAMIGE SYMPOSIUM VINDT PLAATS OP ZONDAG 3 MAART VAN 14.30 TOT 17.00 UUR IN DE NIEUWE BADKAPEL, NIEUWE PARKLAAN 90. TOEGANG GRATIS, AANMELDEN VIA TICKETKANTOOR.NL/SHOP/DELEEGTEOMARMEN

Charlotte van der Leest

Langs kerken in Den Haag

‘Behalve een kerkgemeenschap is deze gemeente ook familie’

Kerk in Den Haag maakt in 2024 een rondgang langs verschillende internationale en migrantenkerken in de stad. Margot Berends is te gast bij de Wesley Methodist Church en maakt een dienst in het Ghanees mee.

‘Ben je nieuw hier?’ Een meisje van een jaar of zes kijkt me open en vragend aan. Ik schiet in de lach: tja, ik val wel op, in dit kerkgebouw met alleen maar mensen van Ghanees afkomst. Niet alleen mijn huid heeft een afwijkende kleur, ook mijn – toch heus nette – kerkkleren zijn in niets te vergelijken met de uitbundigheid waarmee de vrouwen gekleed gaan.

Op zondag zijn er twee diensten in de Wesley Methodist Church aan het Hofwijckplein – vlakbij het Huygenspark. De eerste is in het Ghanees, de tweede in het Engels en Nederlands. Ik wilde de tweede bezoeken, maar die blijkt vandaag niet door te gaan. En dus maak ik een staartje van de eerste dienst mee.

De kleine kerk, in 2020 aangekocht met behulp van ruimhartige leningen en giften, is behoorlijk vol. In het midden, met de blikrichting naar het liturgisch centrum, zit het koor. De zangers dragen zwarte koormantels met daaroverheen witte *gowns* of kragen. De vrouwen zijn getooid met zwarte *caps*, compleet met kwastje – alsof het om hun afstudeerplechtigheid gaat.

‘Het is niet: ben jij nieuw, maar: bent ú nieuw?’

Bij het podium staan allerlei instrumenten, met musici achter de twee

elektronische orgels en het drumstel. Tijdens de gebeden en andere meditatieve momenten klinken er zachte tonen, met bij de afsluiting een luid akkoord, tromgeroffel, applaus en een ‘Amèn’ van de hele gemeente. De teksten zijn in het Ghanees, dus ik kan er niets van verstaan. Op een gegeven moment wordt het jaarprogramma gepresenteerd – zo legt een jonge vrouw aan me uit. Behalve enkele Engelse termen – *Good Friday*, *Thanksgiving* – krijg ik ook hier niets van mee. Maar de liederen zijn in het Engels. Ik zie mensen met een hymneboek; de Ghanees methodisten gebruiken dezelfde bundel als de British Methodist Church. Verder wordt de

tekst gebeamd. Staand zingen de aanwezigen een lied met als refrein *Onward christian soldiers, marching as to war, with the cross of Jesus, going on before*. Aan het einde van de dienst schrijdt het koor de kerkzaal uit.

Na afloop spreek ik Michael. Hij vertelt dat hij anders altijd naar de tweede dienst gaat, waar vooral jongeren komen en anderen die de oorspronkelijke talen niet verstaan. ‘De ouderen spreken het Twi en het Akan. Ik kan het wel een beetje, maar niet zo vlot.’ Hij vindt het hier erg gezellig en benadrukt dat iedereen zo blij is met dit eigen kerkgebouw. Een jonge vrouw (ze wil haar naam niet noemen) zegt:

‘De meeste Ghanezen zijn alleen, zonder verwanten, naar Nederland gekomen. Deze gemeente is behalve een kerkgemeenschap ook familie. Het is zo waardevol om elkaar hier te ontmoeten.’

De jongeren zijn in Nederland geboren en spreken perfect Nederlands. Het meisje van zes wordt door een leeftijdsgenootje zelfs nog even verbeterd: ‘Het is niet: *ben jij nieuw*, maar: *bent ú nieuw?*’

MARGOT C. BERENDS

Over de herkomst

Rond 1835 vestigde de British Methodist Church zich in Ghana. In 1961 werd de Methodist Church Ghana een zelfstandige kerk. Bijna vijftig procent van de inwoners van Ghana is momenteel aangesloten bij een protestantse, charismatische of pinksterkerk. De methodistische kerk in Ghana werd in de tweede helft van de vorige eeuw meer en meer charismatisch.

MERANDJEVAN VIA PIXABAY

IN-DRUK

OPSTANDING – ALS ALLES DUISTER IS

Traditioneel stond tijdens de periode naar Pasen in kerkdiensten Jezus' arrestatie en lijdensweg centraal. Nog steeds trekt de *Matthäus Passion* van Bach ook buiten de kerken veel belangstellenden. Ook wie niet religieus is, wordt erdoor geraakt. En wie had kunnen denken dat *The Passion*, veertien jaar geleden door de Evangelische Omroep geïntroduceerd, een media-event zou worden? Het lijkt mij zinnig erop te wijzen dat er een wisselwerking is tussen kerk en cultuur. Net als in de concertzaal raakt het lijdensverhaal ook bij kerkgangers andere snaren. In het Evangelie, door Bach getoonzet, horen we dat de onschuldige Mensenzoon de straf voor onze zonden draagt. Het oecumenisch leesrooster, dat in veel Haagse kerken gevolgd wordt, staat niet elke zondag in het teken van Jezus' kruisweg. De term ‘lijdensstijd’ hoor ik tegenwoordig nauwelijks meer. In de uitleg of preek gaat het veel meer over de navolging van Jezus en de aanvechting die dat oplevert. En Bachs oratorium emotioneert ook mensen van ‘buiten’, omdat ze Jezus' lijden niet als uniek ervaren. Iemand schreef eens: ‘Jezus’ schreeuw aan het kruis – “mijn God,

waarom hebt U mij verlaten!” – echoot duizendvoudig door deze wereld.’ Daarom ook de diaconale acties in de veertigdagentijd, ‘Ga mee’ in de Protestantse Kerk, met projecten in eigen land en daarbuiten. In de rooms-katholieke kerken is er de jaarlijkse Vastenactie, dit jaar onder andere voor Cambodja en Zimbabwe. De kruisdragers tijdens *The Passion* hoorde ik zeggen dat het lijden van een geliefd medemens ze daartoe motiveerde. Kun je nu zeggen dat het lijden van Jezus moet concurreren met wat weleens afkeurend ‘medemenselijkheid’ werd genoemd? Ik denk niet dat het Evangelie zo uitgelegd wil worden.

Fokke Obbema interviewde, na een hartstilstand, bekende en minder bekende mensen over de zin van het leven. Dit resulteerde in twee boeken (2019, 2021), die hij in 2023 liet volgen door *Stervelingen*. Hij vraagt daarin aan terminaal zieke mensen en mensen die beroepshalve met dood en sterven geconfronteerd worden, wat het besef van onze sterfelijkheid voor hun leven betekent. Dat hier veel lezers voor zijn, lijkt mij geen toeval. Aardbevingen, terreuraanslagen en bombardementen, de kinderen van

deze tijd groeien op in een lijdensstijd. In het boek *Leven met tegenslag* (2020) staan veertig interviews met meer of minder bekende Nederlanders, die eerder verschenen in de goed gelezen rubriek Tegenslag in het *Financieel Dagblad*. We krijgen korte, persoonlijke levensschetsen van door grote pech en ontregelende rampen getroffen mensen. Vincent Bijlo (1965), blindgeboren, ontdekte al vroeg dat zijn gehoor hem later in de steek zou laten. Maar hij zingt, drumt, speelt piano en bas en zegt: ‘Het gaat erom dat je jezelf steeds weer opnieuw uitvindt, dwars door alle angst en onzekerheid heen.’ Stef Kreymborg (1953) verloor haar man. Tegenslag? ‘Een aardverschuiving, een amputatie!’ zegt ze. Maar ze kan verder met haar beeldende kunst; dat was altijd al haar domein. De persoonlijke getuigenissen bepaalden mij erbij dat je van toeschouwer zomaar slachtoffer kunt worden. Maar ik lees ook dat we ‘sterker blijken dan we zelf denken’. Medemenselijkheid: we mogen geloven dat opstanding in het leven van gewone mensen niet alleen dat ene, gemartelde Mensenkind geldt.

ROB VAN ESSEN

Firma A. H. Kerkhof & Z_n
Uitvaartzorg sinds 1892

Dienstverlening op maat door uitvoering van:

- levensbeschouwings- en geloofsgebruiken en individuele wensen

Uitvaartcentra naar uw keuze met ons advies, bijvoorbeeld:

- Ad Patres Frederik Hendriklaan 7 's-Gravenhage (Statenkwartier)
- diverse andere uitvaartcentra in 's-Gravenhage en omstreken
- bij begraafplaats of crematorium

Thuisopbaring volgens uw wensen met de juiste zorg en middelen

Groot Hertoginnelaan 227
2517 ET 's-Gravenhage
firma@kerkhof-uitvaartzorg.nl

070 345 16 76
www.kerkhof-uitvaartzorg.nl

Zorgvuldige aandacht en professionaliteit, al vier generaties een familietraditie

ENGELN & SPOOR
UITVAARTVERZORGING

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Engelen & Spoor Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 350 70 00
INFO@ENGELNENSPOR.NL - WWW.ENGELNENSPOR.NL

HET CLINGENDAELHUYSEN - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG

Voor een waardevol afscheid met zorg en respect afgestemd op ieders persoonlijke wensen.

Van Der Helm & Schols
uitvaartzorg

Uitvaartcentrum 't Veenhuys
Veenweg 14, Nootdorp

Uitvaartcentrum Leidschendam-Voorburg
Strandwal 1, Leidschendam

Uitvaartsuite Churchill (in de R.K. kerk)
Sir Winston Churchillaan 372, Rijswijk

Uitvaartwinkel Haaglanden
Damlaan 64, Leidschendam

Toonzaal grafmonumenten
Nieuwstraat 16-B, Leidschendam

070-3202040 - www.vdhuz.nl - 015-3101643

Strijdbaar voor de vrede

‘Ik kan helemaal niet zingen, maar ik doe het toch’

Op 8 maart is het Internationale Vrouwendag, met dit jaar als thema ‘Eén wereld, duizend vrouwen’. Een vrouw die zich al jarenlang inzet voor vrede in die ene wereld, is de 87-jarige Dick Huizenga. Wekelijks neemt ze deel aan een stil protest bij de Russische ambassade.

Iedere maandag hetzelfde liedje, het eerste uur van de middag. Tien minuten heen en weer lopen, tien minuten zingen en tien minuten mediteren. Daarna nog een keer van voren af aan, en het wekelijkse ritueel van Dirkje (Dick) Huizenga (87) zit erop. Het speelt zich af rondom verschillende Oekraïense vlaggen, aangebracht voor de Russische ambassade. Gadeslagen door onzichtbaar, maar onmiskenbaar aanwezig ambassadepersoneel posteert hier sinds het begin van het Oekraïneconflict dagelijks de Haagse ‘vlaggenwacht’. Het zicht op de fraaie waterpartij en de beschaafde atmosfeer op straat zouden bijna doen vergeten dat Huizenga en haar medestanders een klein, stil protest laten horen tegen de Russische agressie in het buurland.

Geen klachten

Hoelang het nog moet duren, weet ze niet. ‘Dat vraag ik me niet af. Ik doe het gewoon.’ Dat is Dick Huizenga ten voeten uit. Geen klachten, hoewel ze er ‘mentaal moe’ van is. Uit het Overijsselse dorpje Lutten aan de Dedemsvaart heeft ze een nuchtere mentaliteit meegebracht. Ooit begonnen bij de Anti-Revolutionaire Jongeren Actie, was Huizenga in

1979 een van de oprichters van ‘Vrouwen tegen kernwapens’, vanuit de gedachte dat juist vrouwen hun stem voor vrede moeten laten horen. Meer dan tien jaar werkte ze op het secretariaat in Utrecht, totdat de groep in 1992 werd opgeheven.

‘Ik geloof heilig in de kracht van deze vlam’

Dat betekent niet dat Huizenga sindsdien bij de pakken neerzit. Ze steunt de katholieke vredesbeweging Pax Christi, organiseert vredeswandelingen en over haar jongste initiatief is ze nog maar nauwelijks uitgepraat. Toen het conflict in de Gazastrook uitbrak, organiseerde de Haagse Gemeenschap van Kerken een solidariteitsbijeenkomst met een joodse, een islamitische en een christelijke voorman bij de *World Peace Flame*. Dit kunstwerk van Heleen van der Sanden-de Groot voor het Vredespaleis bevat een symbolische vredesvlam, die sinds 2002 brandt in een zuil van natuursteen. ‘Ik geloof heilig in de kracht van deze vlam’, zegt Huizenga. Na de plechtigheid dacht ze bij

Eén keer per week protesteert Dirkje Huizenga (87) bij de Russische ambassade een uur lang tegen de oorlog in Oekraïne.

zichzelf: we moeten wat met die vlam. Ze vatte het plan op om er vier keer op een zondagochtend samen te komen voor een korte plechtigheid voor de vrede. Ze vond gehoor bij een handjevol gelovigen van ‘haar’ Houtrustkerk, dat uitgroeide tot een twintigtal. ‘Ik heb gezegd: dat gaan we vier keer doen. Om jezelf te beschermen moet je een doel stellen. Je moet een eindpunt bereiken.’ Het

werkte: anderen haakten aan en inmiddels vindt de sobere plechtigheid iedere eerste zondag van de maand plaats, om half één.

Mondiaal verlangen

Voor Dirkje Huizenga staat de bijeenkomst bij het Vredespaleis voor een groter, mondiaal verlangen naar vrede en verbinding. ‘We brengen de verbinding tot uitdrukking door elkaars

hand vast te houden. Die verbinding van mensen is zo wezenlijk, daar moeten we het van hebben.’ Oh, en dat liedje voor de Russische ambassade, iedere maandag? ‘Ik kan helemaal niet zingen’, zegt ze, ‘maar ik doe het toch.’ En zachtjes zingt ze voor zich uit: ‘Hoop die niet sterven wil, vrede die bij mij blijft.’

MATTHIJS TERMEER

De Nieuwe Passie: muziek, fotografie en een aansprekend verhaal

‘Ik wil het licht zien dat ik bij jou ontsteek’

Beroemd fotograaf Maarten Corbijn laat in zwart-wit grote portretten zien die je raken. En die je dwingen vragen aan jezelf te stellen. Ondersteund door muziek van Haydn probeert De Nieuwe Passie in de Bethelkerk tot de kern van Bijbelse verhalen door te dringen.

Het begint in de Scheveningse Bethelkerk een traditie te worden. Op een zondagavond in de veertigdagentijd is er ook dit jaar weer plaats voor kunst: ditmaal een mengeling van klassieke muziek, fotografie en een gesproken verhaal. De muziek is het bekende stuk *De zeven laatste woorden* van Joseph Haydn, uitgevoerd door het orkest Ars Musica. De levensgrote foto's zijn van Corbino, artiestennaam van de fotograaf annex filmmaker en schrijver Maarten Corbijn. Hij vertelt ook het bijbehorende verhaal. *De Nieuwe Passie*, heet de kunstvoorstelling.

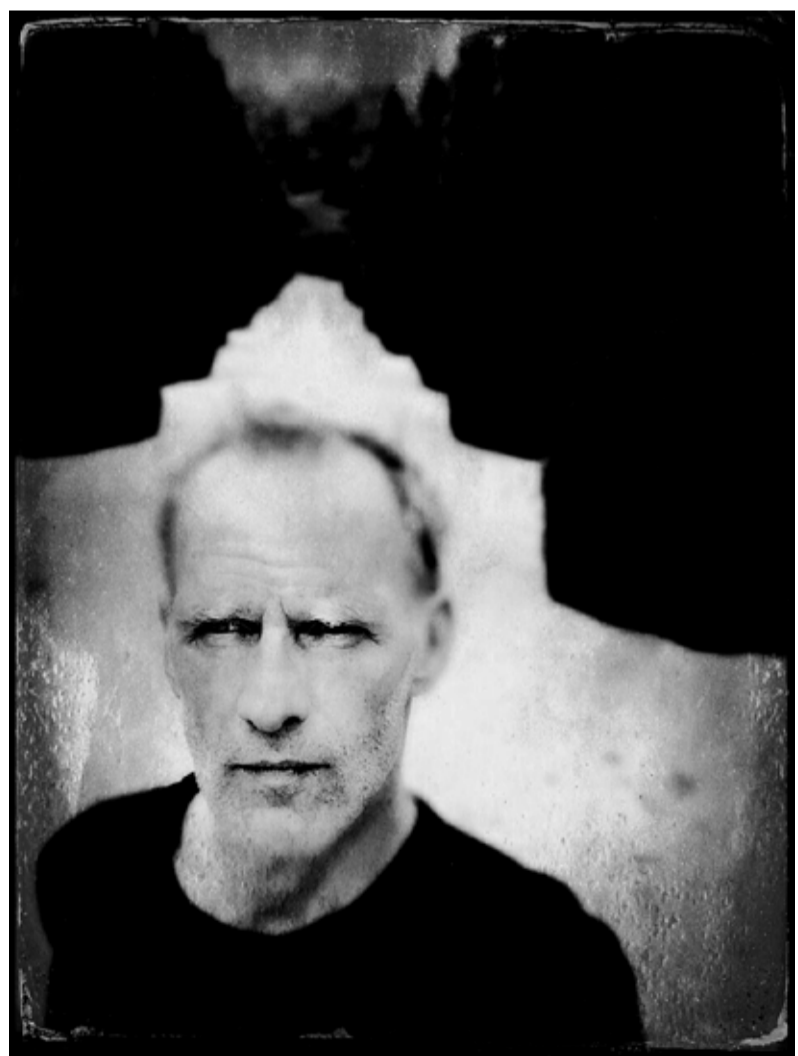
Predikant Gerco Lock van de Bethelkerk wrijft in zijn handen bij het vooruitzicht half maart weer gastheer te zijn van een unieke uitvoering. Want het bekende Bijbelse lijdensverhaal – het ‘oude’ passieverhaal – vraagt vanwege zijn universaliteit om een eigentijdse vertaling. Gelukkig lukte het de afgeloopen vier jaar steeds om bekende kunstenaars te vinden die er hun tanden

in wilden zetten. En nu is er dus Corbino. Maarten Corbijn, gelauwerd portretfotograaf, heeft inmiddels een carrière van veertig jaar achter de rug.

Klassieke hoofdzonden

Enkele jaren geleden vatte Corbino het plan op om uit zijn gigantische archief een selectie te maken voor een expositie en een boek. De expositie, in Apeldoorn, werd getroffen door de coronapandemie. Het boek, *Corbino's Bijbel* genaamd, kwam uit in een kleine oplage. Het boek is de basis van *De Nieuwe Passie* geworden. De portretten met bijbehorende teksten zijn gegroepeerd in hoofdstukken die refereren aan de tien klassieke hoofdzonden: afgunst, luiheid, hoogmoed, ijdelheid enzovoorts.

Bij die indeling en de uitwerking ervan komt de afkomst van de fotograaf om de hoek kijken. Vader Corbijn was hervormd predikant in Strijen in de Hoekse Waard. Maarten: ‘Als kind speelde en sliep ik altijd in zijn studeerkamer. Ondertussen schreef hij zijn preken. Zolang ik me maar rustig

Corbino: ‘Ik zou mijn foto's graag als een cadeau zien, aan de ander en ook aan de Ander.’

hield, vond hij het goed. Mijn boek is een eerbetoon aan mijn vader.’ Het verhaal dat Corbino in Scheveningen bij de foto's vertelt, zal de portretten een extra dimensie geven, verwacht hij. Uitgaande van de hoofdzonden worden het vragen die hij aan zichzelf stelt, en die de bezoekers ook aan zichzelf kunnen stellen. De beelden roepen ze als het ware vanzelf op. Zoals: doe ik een ander wel voldoende recht? Heb ik in mijn leven wel mijn

best gedaan? Zo zorgen muziek en fotografie ervoor dat het Bijbelse verhaal wordt verinnerlijkt.

Foto's als cadeau

Was het niet moeilijk om uit de grote, gevarieerde fotoverzameling een keuze te maken? Corbino: ‘Natuurlijk, maar fotograferen is nu eenmaal doorlopend beslissingen nemen. Dat is inherent aan het vak. Je bereidt je voor en dan kies je het goede moment. Ik

hoop met mijn foto's, dat wil zeggen met mijn energie, bij mensen het licht aan te doen, zodat ze deelgenoot worden van mijn favoriete wereld. Daarbij zijn de portretten in zwart-wit, wat een extra kracht geeft. Kleurenfoto's tonen vaak de onvolmaaktheid van een gezicht. Ik zou mijn foto's graag als een cadeau zien, aan de ander en ook aan de Ander. Het is trouwens niet allemaal serieuze kost, er zit ook humor in. Noem het een lichte toets bij het leven. Ik ben niet vies van een verborgen grap. Uiteindelijk hoop ik toch dat de bezoekers blijer naar huis gaan dan toen ze binnenkwamen. Ik zeg weleens: alles wat ik wil zien, is het licht dat ik bij jou ontsteek.’

‘Heb ik in mijn leven wel mijn best gedaan?’

Predikant Lock heeft inmiddels goede ervaringen met beeldend kunstenaars in zijn kerk. Ze vertellen hem dat een kerk toch een bijzondere plaats is om in te werken. ‘In een galerie ligt de nadruk op de commercie: er moet verkocht worden. En musea tellen aantallen bezoekers.’ Kerken worden daarentegen als vrijplaatsen gezien, waar andere mores heersen. Overigens heeft de Bethelkerk over belangstelling voor de passie-uitvoeringen niet te klagen. Vorig jaar was het volle bak. Ook ditmaal worden veel bezoekers verwacht. De uitvoeringen zijn gratis, maar reserveren is verplicht.

JAN GOOSSENSSEN

ZONDAG 17 MAART, 19 UUR.
BETHELKERK SCHEVENINGEN.
INFORMATIE EN KAARTEN:
WWW.DENIEUWEPASSIE.NL
ZIE CORBINO.NL VOOR FOTO'S
VAN CORBINO OP INSTAGRAM.

Een teken van beschaving

Niemand hoeft ongezien weg te gaan

Peter de Ruiter

Ruth van Rossum

De ultieme vorm van eenzaamheid: alleen sterven en niemand om de uitvaart te regelen. Toch zorgt de gemeente dan voor een waardig afscheid. Ruth van Rossum, dichtster van stichting De Eenzame Uitvaart schrijft een persoonlijk gedicht. Podcastmaker Peter de Ruiter interviewde Van Rossum voor zijn podcast *Het Gemis*.

Wanneer er na iemands overlijden niemand is om de uitvaart te regelen, heeft de gemeente de wettelijke plicht om dit te doen. In Den Haag is afgesproken dat daar bovendien altijd iemand bij aanwezig is, bijvoorbeeld een personeelslid van de uitvaartonderneming. Ook maakt de gemeente gebruik van de diensten van stichting De Eenzame Uitvaart. Een dichter van deze stichting maakt een passend gedicht om voor te dragen tijdens de crematie of begrafenis, zodat de overledene alsnog wordt gezien en respectvolle aandacht krijgt. Ruth van Rossum is een van deze dichters.

‘De overledene krijgt passende aandacht met een gedicht’

Peter de Ruiter bracht onlangs de podcastserie over eenzaamheid *Het gemis* uit. In het vierde deel van deze serie komt Ruth van Rossum aan het woord over haar ervaringen als dichter voor eenzame uitvaarten. Op een regenachtige maandagmiddag vertellen Ruth en Peter erover hoe zij te werk gaan en wat hen bezielt.

Eervol

Ruth van Rossum: ‘Van de gemeente krijg ik alle informatie die bekend is over degene die is overleden. Bijvoorbeeld wat voor beroep iemand had of hoe het huis eruitziet.

Ik probeer me zoveel mogelijk in te leven in de persoon en zoek een thema of een invalshoek. Van daaruit ga ik het gedicht schrijven. Dat moet de persoon recht doen, maar als dichter wil ik ook dat het een goed gedicht is. Ik vind het eervol om hieraan mee te doen; het raakt aan mijn maatschappelijke betrokkenheid. Ik vind het een teken van beschaving om mensen niet ongezien weg te laten gaan. Iedereen verdient het op zo’n moment aandacht te krijgen. Misschien merken mensen het niet meer, dat is natuurlijk afhankelijk van wat je gelooft, maar ik vind het mooi om te doen. Het gedicht is ingebed in het geheel van een waardige uitvaart. Ik denk ook na over passende muziek en ik zorg voor bloemen. Het raakt me

altijd. Tijdens het schrijven verbind ik me op een bepaalde manier met de overledene. Ik leef als het ware een tijdje met zo iemand.’

Bewustwording over gemis

Peter de Ruiter: ‘De ultieme vorm van eenzaamheid vind ik alleen sterven en zonder bekenden ter aarde worden besteld. De podcast *Het Gemis* gaat over wat mensen kunnen missen en over de gevoelens die dat teweeg kan brengen. Het gaat over eenzaamheid, over vermissingen of het missen van vrienden en familie. Wat ik met de serie probeer te bereiken, is bewustwording bij de luisteraars over hun eigen gemis, maar ook meer oog en begrip voor wat anderen mogelijk missen.’
Van Rossum: ‘Wat jij doet met de

FOTO: LUISTERDOC.NL

podcast, doe ik eigenlijk ook met de gedichten. Je wilt die mens uit jouw podcast een stem en een plek geven, maar je wilt eigenlijk ook dat anderen zich een beetje inleven. Je wilt een zekere mildheid kweken voor wat mensen meemaken.’

De Ruiter: ‘Ik hoop dat mensen er iets van zichzelf en van anderen in herkennen. We hebben allemaal onze twijfels, zorgen en problemen. Ons persoonlijke verhaal is mogelijk universeler dan we in eerste instantie denken, waardoor je je minder eenzaam kunt voelen. Met mijn podcasts wil ik iets nieuws creëren dat ertoe doet. Het maken ervan is een proces. Het is nooit helemaal voorspelbaar wat zich aandient en wat het eindresultaat wordt. Ken je de metafoer van het beeld dat al in de ruwe steen zit? Dat gevoel heb ik ook, dat ik alleen maar hoeft weg te hakken wat er niet toe doet.’

Van Rossum: ‘Dat is mooi, dat is met

poëzie net zo. Je zou kunnen zeggen dat het gedicht een wil van zichzelf heeft. Je kunt het niet helemaal jouw wil opleggen. Natuurlijk heb je er ideeën over. Het naar buiten laten komen is voor een deel wat je van tevoren als resultaat ziet, maar voor een deel is het iets intuïtiefs dat al in de steen zat.’

JOLLY VAN DER VELDEN

RUTH VAN ROSSUM BRACHT TWEE DICHTBUNDLES UIT EN IS ALS DICHTER VERBONDEN AAN DE HAAGSE TAK VAN STICHTING DE EENZAME UITVAART. GEDICHTEN DIE ZE SCHREEF VOOR EENZAME UITVAARTEN ZIJN ONDER ANDERE TE VINDEN OP EENZAMEUITVAART.NL
PETER DE RUITER IS SCHRIJVER, FOTOGRAAF EN PODCASTMAKER. ZIJN PODCAST HET GEMIS IS TE BELUISTEREN VIA ONDER ANDERE LUISTERDOC.NL/HET-GEMIS.HTML

Nieuwe versie Jesus Christ Superstar komt naar Den Haag

Dichter bij het heden gaat Jezus niet komen

De musical *Jesus Christ Superstar* is weer te zien in Nederland. Met enige nostalgie bezocht Tom Mikkers de première van de nieuwste editie in het Amsterdamse DeLaMar Theater. Deze zomer komt de musical naar Den Haag.

In het katholieke jongerenkoor uit mijn jeugd zongen we liedjes uit *Jesus Christ Superstar* tijdens de beatmis. Dichter bij Jezus kon ik niet komen, vond ik toen. Zou dat weer gaan gebeuren?

Toen begin jaren zeventig de musical *Jesus Christ Superstar* van Andrew Lloyd Webber uitkwam, was het ook reden voor protest. Jezus neerzetten als gewone sterveling in een musical met popliedjes leek een ongepast en platvloers eerbetoon. Vijftig jaar later is deze musical dankzij wonderschone liedjes als ‘I don’t know how to love him’ of ‘Could we start again please’ een religieus icoon geworden.

Elke kunstzinnige en culturele uiting over Jezus legt ook een tijdsbeeld bloot. Zo laten Rembrandts schilderijen van Jezus vooral de zeventiende eeuw zien. De musical *Jesus Christ Superstar* vertelde ook het verhaal van de jaren zeventig. Het beeld van Jezus als hippie die lekker kan zingen, komt rechtstreeks uit deze musical. Des te opvallender is het dat het regisseur Ivo van Hove bij de huidige voorstelling gelukt is om de jaren zeventig-vibes te transformeren in een 21ste-eeuwse vertelling over Jezus die onze tijd blootlegt. Gender, kleur, identiteit en geaardheid zijn fluïde in de voorstelling. De mensen rondom

Jezus doen vooral denken aan jonge mensen van nu. Het lukte me maar niet om in het Jeruzalem van 2000 jaar geleden te komen. Het heden drong zich aan me op. Het publiek zat deels ook op het toneel. Bij het laatste avondmaal kregen ze zelfs brood en wijn aangereikt.

‘In deze voorstelling zijn gender, kleur, en identiteit fluïde’

Ik keek naar het verhaal van Jezus, maar ik zag vooral jonge millennials en Generatie Z en hun worsteling. Deze *Jesus Christ Superstar* laat je dan ook vooral nadenken over thema’s die nu spelen. Gedachten over veiligheid, ongeschonden jezelf zijn, gezien worden, en tegelijkertijd moeten dealen met heel veel geweld dat via games, films en dagelijkse porties oorlog

FOTO: ROYAL PROMOTIONS VIA JESUSCHRISTSUPERSTAR.NL

onontkoombaar is, speelden tijdens de voorstelling door mijn hoofd. In die arena was Jeangu Macrooy als Jezus een baken van rust, maar ook een kwetsbaar projectiescherm, die uiteindelijk het loodje legt in een ijzig indrukwekkende apotheose. Jezus wordt in onze tijd weer vermoord. Met dat gevoel verliet ik het theater.

Wasserette

Wie niet tegen bloed kan moet bescijst thuisblijven, want de formulering ‘Dit is mijn bloed, vergoten voor jullie zonden’ wordt visueel stevig kracht bijgezet. De waterette draait

overuren na afloop. Is deze versie van *Jesus Christ Superstar* een comeback van de middeleeuwse fascinatie met het bloed van Christus? De nieuwste *Jesus Christ Superstar* is in ieder geval een aanrader voor iedereen die het verhaal van Jezus naar onze tijd wil halen en die zoekt naar taal en beelden om hier vorm aan te geven. Dichter bij het heden kan Jezus niet komen.

TOM MIKKERS

JESUS CHRIST SUPERSTAR IS VAN 10 TOT EN MET 14 JULI TE ZIEN IN HET WORLD FORUM THEATER.

Geuzennaam van een boekenclub:

Ontspoorde feministen

Rosanne Schot is al jarenlang feminist én leesverslaafd; een uitgelezen combinatie voor het starten van een feministische boekenclub. 'Boeken vormen een ideale aanleiding om over het onderwerp na te denken en te discussiëren.'

FOTO: AFAGH MORROWATIAN

voorbeeld, maar het werkt in alle aspecten van het bestaan door. Vrouwen worden bijvoorbeeld het hardst getroffen door de woningcrisis, omdat alleenstaande vrouwen de financiering veel lastiger rondkrijgen. Het andere uiterste is het geweld tegen vrouwen, feminicide, dat doorgaans wordt omschreven als een gezinsdrama, alsof de vrouwelijke slachtoffers zelf een aandeel hebben gehad in het geweld! Of er wordt gevraagd: wat deed ze daar alleen op dat tijdstip? Er is kortom veel *victim blaming*. Dat is een gevolg van een denkwijze die ook diep in onze cultuur is geworteld. Als je erop let, zie je die overal in terug, zoals in onze taal, omgangsvormen, het financiële stelsel en het bestuur.'

Geuzennaam

Al sinds groep 3 van de basisschool is Schot leesverslaafd. Ook tijdens haar studie geschiedenis in Leiden las ze veel feministische literatuur. Met enkele studiegenoten richtte ze de besloten leesclub Ontspoorde Feministen op. Die naam kwam uit een artikel van een opiniemaker, die het feminisme 'totaal ontspoord' noemde. 'We hebben die term geadopteerd als een soort geuzennaam', lacht Schot. 'We hebben ook een appgroep, waar we allerlei onderwerpen in bespreken. Af en toe organiseren we een "ontspoord" uitje, of een "ontspoord" etentje. De leeslijst is heel breed en divers: de centrale vraag bij veel boeken is vaak: wat is feministisch aan dit boek?'

Verkeerd zelfbeeld

Opgegroeid in een klein dorp bij Alkmaar, weet Schot maar al te goed hoe ongelijk de verhouding tussen man en vrouw nog steeds is. 'Wij Nederlanders vinden onszelf ontzettend geëmancipeerd, maar dat is een verkeerd zelfbeeld', zegt ze. 'Vrouwen hebben ook in Nederland niet dezelfde rechten en niet dezelfde status. Mijn moeder werkte bijvoorbeeld als postbezorger, omdat ze dat leuk vond. Hoe vaak ze niet de vraag heeft gekregen of mijn vader niet genoeg verdiende! Dat lijkt een onschuldige

AFBEELDING: PICEESIUM VIA PIXABAY

'Wij Nederlanders vinden onszelf ontzettend geëmancipeerd, maar dat is een verkeerd zelfbeeld'

Maar je kunt de problematiek niet alleen in besloten kring bespreken, uiteindelijk gaat het er natuurlijk om de noodzakelijke ontwikkelingen op gang te brengen. In het verlengde van de besloten leesclub organiseert Schot nu dus tweemaandelijks de eerdergenoemde feministische boekenclub in Dok B, in het centrale gebouw van de Openbare Bibliotheek in Den Haag. Via de website van de bibliotheek kan men zich hiervoor aanmelden. Daar staat ook welk boek zal worden besproken. Op 28 februari bijvoorbeeld *Halfleven* van Aya Sabi, een Belgische auteur met Nederlandse en Marokkaanse roots. En voor de

daaropvolgende bijeenkomst op 24 april staat *Lotgenoten* van Sabine Ingabire op de planning. 'Of je nu feminist bent of niet, en wat je gender of leeftijd ook is, het is belangrijk hierover het gesprek aan te gaan', besluit Schot. 'Boeken vormen een ideale aanleiding om over dit onderwerp na te denken en te discussiëren. Iedereen is dan ook van harte welkom.'

EDWIN FAGEL

VOLG ROSANNE SCHOT OP SOCIAL MEDIA:
@ROSANNESCHOT

Damesleesmuseum en Tesselschade

Pioniers van de vrouwenbeweging

Internationale Vrouwendag, 8 maart. Een mooie aanleiding om de schijnwerpers te richten op de twee oudste vrouwenorganisaties in Den Haag: Tesselschade en het Damesleesmuseum. Beide werden in de negentiende eeuw voor en door vrouwen opgericht en zijn nog steeds actief.

Een boek van Anna Blaman? Dat kwam er midden vorige eeuw bij het Damesleesmuseum niet in. 'Haar boeken werden als pikant gezien', verklaart Gerda Aalders. Als voorzitter/presidente van de bibliotheek weet ze dit, omdat elk boek eerst door twee leden 'gekeurd' wordt. En dat gebeurt op een goed- of afkeurkaartje mét uitleg: kritiekjes. Veel van die kritiekjes zijn bewaard gebleven.

Iets bewaren lijkt voor een museum logisch, maar toch ligt dat hier anders, vertelt Aalders: 'We zijn geen echt museum. Dit woord gebruikte men vroeger als naam voor een plek om kunst te bewaren en om er actief

mee bezig te zijn. In ons geval bestond die kunst uit boeken, die we ook uitleenden.'

Voortvarende vrouwen

Aalders: 'Het Damesleesmuseum is in 1894 opgericht door twaalf voortvarende jonge vrouwen uit de betere kringen van Den Haag. Zij wilden toegang tot kunsttijdschriften en wilden goede boeken lezen. Maar boeken waren duur en een openbare bibliotheek bestond nog niet. Leesgenootschappen waren er wel, maar daar mochten alleen mannen komen.' En zo begonnen de vrouwen eerst een leeskring en daarna de bibliotheek.

De belangrijkste verandering sinds de oprichting: 'Vanaf 1976 zijn we open voor mannen; ik vind het belangrijk dat we gemengd zijn en niemand uitsluiten.' Wat de voorzitter drijft om als vrijwilliger actief te zijn voor het Damesleesmuseum? 'Ik was altijd dol op lezen. Sinds mijn pensionering heb ik hier nu alle tijd voor. Het is zo leuk als mensen boeken komen lenen of terugbrengen. Ze hebben altijd een mening en zo ontstaan er vaak gesprekken. En er is gezelligheid bij koffie en thee.'

De eerste thuiswerkers

Die gezelligheid is er ook bij Tesselschade in Den Haag, waar handwerkers elke maand bij elkaar komen. De oorsprong hiervan? Voor ongehuwde moeders was het in de vorige eeuw vaak onhaalbaar om geld te verdienen; doordat ze de zorg hadden voor hun kinderen, hadden ze geen tijd om hun eigen brood te verdienen. Zo ontstond in 1871 vrouwenvereniging Tesselschade - Arbeid Adelt. Het doel? 'Vrouwen vanuit huis laten handwerken, waar ze geld voor kregen', vertelt secretaris Rosemarie van Campen van de afdeling Den Haag. De resultaten werden verkocht in winkels in heel Nederland. 'In de loop van de tijd is er daarnaast een studiefonds ontstaan om vrouwen te ondersteunen in de kosten voor hun opleiding, om financieel onafhankelijk te worden en te blijven.' Handwerken en verkopen gebeurt nog altijd in Den Haag. 'Sommige handwerkers zijn in de tachtig. Zoals de dochter uit een gezin van vier kinderen. Ze verloor haar vader in de oorlog en haar moeder

Het Damesleesmuseum is in 1894 opgericht door twaalf voortvarende vrouwen.

FOTO: PIET GISPEN/HAAGS VERHAAL

onderhield het gezin door te borduren. Als dochter hielp zij mee. En nu borduurt zij weer voor ons.' Sinds corona komen er gelukkig ook weer nieuwe, jongere handwerkers bij.

Slaaphaas

De winkel op het Noordeinde trekt veel centrumbezoekers en toeristen die naar het paleis gaan. In de etalage zien ze meteen de populaire smokjurkjes: japonnen met aan de voorkant elastiek en geborduurde bloemen. 'Ook de slaaphaas is als knuffel in trek. Net als de vele op maat gemaakte geboortecadeautjes: van slabbetjes, sokjes en mutsen tot jaszjes en handdoekjes met geborduurde naam. En voor de toeristen maken we nu bijvoorbeeld zakdoekhouders, speldenkussentjes en theemutsen met molentjes en kaasmisjes.' Een deel van de opbrengsten gaat naar

de handwerkers en een deel naar het studiefonds, dat nog altijd vrouwen helpt.

Van Campen vindt het fijn om hier op maatschappelijk gebied iets te kunnen doen. 'Al die verhalen van mensen die dankzij ons studiefonds echt economisch onafhankelijk worden, zijn heel bijzonder. En het is heel leuk als mensen blij de deur uitgaan; de meesten weten dat het geld naar een goed doel gaat.'

LOES GROOTERS

DAMESLEESMUSEUM:
DO-ZA 10.00-16.30 U.
INFO: DAMESLEESMUSEUM.NL

TESSELSCHADE:
WO-ZA 12.00-17.00 U.
INFO: TESSELSCHADE.NL/VERENIGING/
AFDELINGEN/DEN-HAAG

FOTO: TESSELSCHADE DEN HAAG VIA FACEBOOK

De winkel van Tesselschade trekt veel centrumbezoekers en toeristen.

Soms wijzigen de tijden van de diensten.
Check tevoren de website van de kerk van uw keuze.

Kerken van de Protestantse Kerk Nederland (PKN)

	Tijd	3 maart	10 maart	17 maart	24 maart / 28/3 Witte Donderdag +	29 maart Goede Vrijdag +	30 maart Paaswake +	31 maart Pasen
Lukaskerk Om en Bij 2.	10.15	ds Bert Kuipers	Henk Baars	ds Esther Israël kringviering	Lutherse kerk 28/3 vieren met elkaar	vieren met elkaar	vieren met elkaar	10.30 Grote Kerk ds Jannet van der Spek
Duinzichtkerk V. Hogenhoucklaan 89	10.00	ds Ad van Nieuwpoort	ds Ad van Nieuwpoort	ds Erwin de Fouw	ds Ad van Nieuwpoort, 28/3 ds Ad van Nieuwpoort	ds Ad van Nieuwpoort	ds Ad van Nieuwpoort	ds Ad van Nieuwpoort
Christus Triumfatorkerk Julia v. Stolberglaan 154	10.00	ds Jaap van den Akker, diaken Henk van Zoelen herdenking 3/3	ds Jaap van den Akker HA	ds Jaap van den Akker	Marjolein den Dulk 28/3 19.30 ds Jaap van den Akker	19.30 ds Jaap van den Akker	21u ds Jaap van den Akker	ds Jaap van den Akker
Pax Christikerk Vlamburg 2	11.00	ds Mira de Boer	ds Mark Verrips	ds Jasper Klapwijk HA	ds Beppie Wessels Schaarman	ds Nico van Splunter	X	ds Jasper Klapwijk
Marcuskerk Jan Luykenlaan 90	10.00	ds Jantine Veenhof	ds Leneke Marchand	ds Jantine Veenhof	ds André Verweij 28/3 ds Jantine Veenhof	ds Jantine Veenhof	X	ds Jantine Veenhof
De Oase Van Meursstraat 1	10.00	ds Rob van Essen	kringviering	ds Annemarie Roding	ds Anki Peper 28/3 Theo Hettema	ds Theo Hettema	ds Theo Hettema	ds Rob van Essen
Bergkerk Daal & Bergselaan 50 A	10.00	dr Paul Sanders	ds Axel Wicke	ds Rob van Essen	dr Herbert Wevers 28/3 ds Olivier Elseman	ds Olivier Elseman	X	ds Casper van Dongen
Maranathakerk 2e Sweelinckstr.156	10.30	ds Erika van Gemerden	ds Robert Jan Bakker	ds Ad Alblas	ds Mark van der Laan 28/3 S&T	ds Mark van der Laan	X	06u ds Mark van der Laan 10.30
Noorderkerk Schuijstr. 9-11	10.00	ds Antje van Mansum	ds Henk van Laren	ds Hanneke Allewijn	ds Jaap van de Meent 28/3 ds Anneke Mooij	naar Lux	X	ds Henk van Laren
Vieringen Lux	11.30	Rik Zwalua	*	ds Ruth Six	Rik Zwalua	20.30 Rik Zwalua	X	Rik Zwalua
Bosbeskapel Bosbesstr. 5	10.00	ds Nel van Dorp	ds Casper van Dongen	ds Sara Dondorp	ds Meindert Burema 28/3 ds Sara Dondorp	ds B. Kuipers	ds Sara Dondorp	ds Sara Dondorp
Abdijkerk WillemIII-str. 40	10.00	ds Sara Dondorp	ds M. den Dulk	ds Fokke Fennema	ds Martin van Wijngaarden 28/3 S&T	ds Martin van Wijngaarden	ds Martin van Wijngaarden	ds Martin van Wijngaarden
Shalomkerk Vrederustlaan 96	10.00	ds B. Lamain	ds Jan Maasland	ds Nel van Dorp	M. Anema 28/3 ds Jacob Korf HA	ds Nel van Dorp	ds Nel van Dorp	ds Nel van Dorp
Bethelkerk Scheveningen J. Kokstr.173	10.00	ds Jan Maasland	ds Gerco Lock	Jacintha Schippers	ds Gerco Lock	ds Gerco Lock	X	ds Gerco Lock
Oude Kerk Keizerstr. 8	10.30	ds L. Jongejan	ds Barend Weegink	ds J. van Wolfswinkel	ds Barend Weegink	ds Barend Weegink HA	X	ds Barend Weegink
Nieuwe Badkapel Nieuwe Parklaan 90	10.00	ds Charlotte van der Leest	ds Charlotte van der Leest	ds Jacob Korf	ds Charlotte van der Leest, 28/3 ds Charlotte van der Leest	ds Charlotte van der Leest	ds Charlotte van der Leest	21.30 ds Charlotte van der Leest
Pr. Julianakerk Tesselsestr. 6	10.00	ds Bernhard van Vreeswijk	ds Jasper Klapwijk evangelisatie 13/3 19u ds Bernhard van Vreeswijk	ds Bernhard van Vreeswijk	ds H. de Graaf 26/3 19u vesper ds Bernhard van Vreeswijk	ds Bernhard van Vreeswijk HA	X	ds Bernhard van Vreeswijk
De Toevlucht Laan v. Hoornwijk 140	10.00	ds Attie Minnema	ds Attie Minnema	ds Hans Mast	ds Attie Minnema	*	*	ds Attie Minnema
Bethlehemkerk Laan v. Meerdervoort 627	10.00 16.30	ds W. de Hek	11u ds Bert Karel Foppen	ds Thejon Bos	ds Bert Karel Foppen		X	ds Bert Karel Foppen
		ds Bert Karel Foppen	ds W. Dekker	ds C. van Ekris	ds J. van der Meijden 28/3 ds Bert Karel Foppen	19.30 ds Thejon Bos		ds P. Nobel
Houtrustkerk Beeklaan 535	10.30	*	*	*	* 28/3 19.30 ds Karl van Klaveren	19.30 ds Karl van Klaveren	X	ds Karl van Klaveren
Kloosterkerk Lange Voorhout 2	10.00	ds Rienk Lanooy	ds Aafke Zaal HA	ds Arlette Schuytplot	10.30 ds Rienk Lanooy cantate 28/3 ds Jan Tom Schneider	12.30, 20u ds Jan Tom Schneider	22.30 doop ds Jan Tom Schneider	ds Rienk Lanooy HA
Ev. Lutherse Gem. Lutherse Burgwal 9	10.15	ds Fokke Fennema	ds Erwin de Fouw	Nienke Vos	ds Jannet van der Spek, HA 28/3 21u ds Jannet van der Spek, HA	ds Jannet van der Spek	21u ds Jannet van der Spek	ds Erwin de Fouw
Église Wallonne Noordeinde 25	10.30	pasteur Dieuwertje Zantingh	Joop la Grouw	pasteur Liesbeth van Hilten-Matthijssen	François Roux	pasteur Dieuwertje Zantingh	X	pasteur Dieuwertje Zantingh
Oude Kerk Herenstraat 77 Voorburg	10.00	ds Giel Schormans afscheid	ds R. Stigter 19u muzikale vesper	ds Leneke Marchand	ds W. Koerselman 28/3 ds Leneke Marchand	ds Adrie Sterrenburg	ds Adrie Sterrenburg	ds Leneke Marchand
Koningkerk Br. Ingenhoeslaan 4 Voorburg	10.00	ds R. Stigter met doventolk	ds A. Brabander	ds Adrie Sterrenburg	ds R. Stigter 28/3 ds A. Brabander	ds A. Brabander	ds R. Stigter	ds R. Stigter

Overige kerken

	Tijd	3 maart	10 maart	17 maart	24 maart / 28/3 Witte Donderdag +	29 maart Goede Vrijdag +	30 maart Paaswake +	31 maart Pasen
Deutsche Ev. Gem. Bleijenburg 5	10.30	Pfr Thomas Vesterling	Theodor Adam, Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling	Pfr Thomas Vesterling 28/3	Pfr Thomas Vesterling	X	Pfr Thomas Vesterling
Doopsgezinde Gem. Paleisstr. 8	10.30	ds Jannie Nijwening	geen dienst vanwege CPC	ds Reinhold Philipp	vierde zondag 28/3 ds Marijn Vermet	X	X	ds Marijn Vermet
Ev. Broedergem. Hernhutters Chasséstr. 1	10.00	*	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen	zr Christine Welschen 28/3 zr Christine Welschen	zr Christine Welschen	X	11u zr Christine Welschen
Haagse Dominicus Th. Swenckestr. 30	10.30	Conflict dichtbij, veraf Willem van der Meiden, Leo van Driel	X	Conflict dichtbij,veraf Willem van der Meiden, Leo van Driel	28/3 Jolly van der Velden, Ria Huisman	Henk Baars, Jolly van der Velden	X	Henk Baars, Jolly van der Velden
Indon. Ned. Chr. Kerk Jan Luijkenlaan 92	14.00	ds Johannes Linandi	ds Chandra Gunawan	ds Deibby Janssens- Sahertian	ds Stanley Tjahjadi	ds Maria Winckler- Huliselan	X	Ds Johannes Linandi
Ekklesia Brouwersgracht 2-k, in steeg door hek	11.00	X	viering 50 jaar	X	vrijheid en de ander 28/3 naar Lucaskerk	naar Lucaskerk	naar Lucaskerk	naar Grote Kerk
Kruispuntgemeenschap Bloklandenplein 15	11.00	X	br Hans Koster vergevingsdienst	X	X	X	X	ds Jan Groenleer eucharistie
Remonstrantse kerk Laan v. Meerdervoort 955	10.30	ds Foeke Knoppers	ds Reinhold Philipp	*	ds Jan van Aller 28/3 ds Reinhold Philipp	ds Reinhold Philipp	X	ds Antje van der Hoek
Ichthuskerk Duinkerkerstr. 9	9.30	ds Herman Carlier	ds Sanneke van Rij	ds Jasper Klapwijk	ds Beppie Wessels	X	X	ds Jasper Klapwijk
Franciscuskerk N. Broeckhuijsenstr. 23	10.30	pastor Mieke Speckens	ds Adrie Sterrenburg	pastor Bernadette Janssens	ds Mineke Kroes	X	X	pastor Nanda de Hoop

Symbolen: X geen dienst * zie website van de kerk HA Heilig Avondmaal S&T Dienst van Schrift en Tafel + voor aanvangstijden diensten Stille Week zie website van de kerk.

Rooms-Katholieke kerken

Parochie Maria Sterre der Zee. Info: rkdenhaag.nl
Centrum. Jacobus de Meerdere-kerk, Parkstr. 65a. Nederlands: zo. 9 u., 11 u.
Schilderswijk. Marthakerk, Hoefkade 623. Zo. 9.15, 13 u. Engels/Afrikaans
Haagse Hout. Paschaliskerk, Wassenaarseweg 53. Zo. 9.30 u.
Marlot. Onbevlekt Hart van Maria, Bloklandenplein 15. Za. 17 u. Zo. 17 u. Italiaans
Zeeheldenbuurt. Ignatiuskerk, Elandstr. 194. Zo. 11 u. 15 u. Portugees 3/3 16 u. Taizéviering
Regentessekwartier. Agneskerk, Beeklaan 188. Za. 20 u. en zo. 9.30 u. 11.30 u. Spaans
Scheveningen. Antonius Abtkerk, Scheveningseweg 233. Za 9, 18 u. (Engels), zo 11 u.

Parochie De Vier Evangelisten Info: rkparochiedevier-evangelisten.nl
Valkenbos. Titus Brandsmakerk, Kamperfoeliestr. 279. Vrij.10 u. Zo. 10.30 u. eucharistie
Loosduinen. Kerk Maria van Eik & Duinen, Loosduinse Hoofdstr. 4. Di. 10 u. Zo. 11 u.
Waldeck/Kijkduin. Pastoor van Arskerk, Aaltje Noordervierstr. 4. Do. 10 u. Za. 17 u. Zo. 10.30 u.
Leyenburg. Emmauskerk, Leyweg 930. Za. 13 u. Zo 9.30 u. Wo 10 u.

Diverse Rooms-Katholieke kerken
Rijswijk. Bonifatiuskerk, van Vredenburgweg 69. Zo. 11 u. Kerk van Benedictus en Bernadette, Sir Winston Churchillaan 372. Zo. 9.30 u.
De Zinnen, kapel Chr. Triumfatorkerk. Ma 18.15 u. avondgebed
Lourdeskapel Berkenbosch Blokstraat 9A. Dagelijks open (9-18 u.), za. 11 u. Rozenkransgebed
Deutsch. Badhuisweg 35a. Zo. 10.30 u.
Français. Stoeplaan 4, Wassenaar. Zo. 11 u.

Kerken met vaste voorgangers

Anglican Church Ary van der Spuyweg 1. Zo.11 u. Holy Communion, 17 u. Contemporary Worship 4de zo. 17 u. Choral Evensong.
American Protestant Church Esther de Boer-van Rijcklaan Zo. 20. 10 u.
Oud-Katholieke Kerk Juffrouw Idastr 7. Zo 10 u. eucharistieviering, 10/3 16 u. vesper. Do. 28/3 10.30 u., vrij. 29/3 15 u., za. 30/3 21 u. Zo. 31/3 10.30 u.
Vredekerk Maartensdijklaan 126. Arabisch: za. 19 u. Nederlands: zo. 10.30 u.

Leger des Heils Ambachtsgaarde 198. Zo. 10.30 u. met muziekkorps.
Apostolisch Genootschap Loevesteinlaan 170. Zo. 10 u. met zang en muziek. Geen vaste voorganger. apgen.nl.
Zevendedagsadventisten Robijnhorst 197. Za. 10 u. bijbelstudie, 11 u. dienst.
Quakers Stadhouderslaan 8. Zo. 10.30 u. stille samenkomst.
Taizé Buurt- en kerkhuis Bethel, Thomas Schwenckestraat 30, ma. 19.30 u.

AGENDA MAART 2024

Voor een overzicht van alle activiteiten: zie kerkinderhaag.nl.
Voor adressen van kerken zie pagina 6.

Repair Café in Bethel

Bij het Repair Café in buurt-enkerkhuis Bethel kunt u terecht voor kleine reparaties. Aanmelden via repaircafe@betheldenhaag.nl, met informatie over product en defect. Inschrijving is pas definitief na bevestiging.

Za. 2. 11-13 u. ■ Buurt-en-kerkhuis Bethel

Aan het werk in de duinen

Op 2 maart kun je met de vrijwilligers van A Rocha aan de slag in de 'Natte Pan' in het Westduinpark. In dit stuk duin help je mee om in en rond het water begroeiing weg te halen. Aanmelden via denhaag@arocha.org

Za. 2. 10-13 u. ■ Verzamelen: Hoek Laan van Poot en De Savornin Lohmanlaan

De andere kant van de muur

Gespreksavond naar aanleiding van het boek *Aan de andere kant van de muur* van dr. Isaac Munther, evangelisch-luthers predikant in Bethlehem. Aanmelden via marijnvermet@gmail.com of kosterij@dgdenhaag.nl

Do. 7. 19.30 u. ■ Doopsgezinde kerk

Filmcafé: Das Leben der Anderen

In 1984 krijgt de gezagsgetrouwe Stasi-agent Wiesler de opdracht een succesvolle toneelschrijver en zijn vriendin af te luisteren. Toegang € 7,50. Opgave via 070-3250770 of remondenhaag@hetnet.nl

Za. 9. 15 u. ■ Remonstrantse kerk

Orgelconcert in de Christus Triumfatorkerk

Na een grondige renovatie wordt het orgel van de Christus Triumfatorkerk weer in gebruik genomen met een concert. Vier organisten laten alle mogelijkheden van het orgel horen.

Za. 9. 15-16.30 u. ■ Christus Triumfatorkerk

Moderne architectuur

Lezing met beelden van architectuurhistoricus en publicist Marcel Teunissen over moderne architectuur in Den Haag, een van de paradepaardjes van de stad. Toegang € 5.

Wo. 13. 20 u. ■ Maranathakerk

Lunchbios: Amadeus

Het leven van Wolfgang Amadeus Mozart, verteld vanuit het perspectief van tijdgenoot en hofcomponist Antonio Salieri. Aanmelden via houtrustkerk@gmail.com. Entree € 8 voor de maaltijd en filmvertoning.

Zo. 17. 12.15 u. lunch, 13 u. filmvertoning ■ Houtrustkerk

Passieconcert

Het Voorburgs Vocaal Ensemble onder leiding van Marijke van Klaveren neemt de bezoekers mee in de lijdensweg van Jezus. Toegang gratis. Info: abdijkerk.info

Zo. 17. 15.30-16.30 u. ■ Abdijkerk

Film: Entre deux mondes

De schrijfster Marianne gaat undercover als schoonmaakster om te ontdekken wat armoede is. Opgave via 070-3258563 of jenneke.reitsma@kpnmail.com. Vrijwillige bijdrage.

Ma. 18. 19.30 uur (start voorstelling); inloop vanaf 19 u. ■ Bosbeskapel

Het Onze Vader

In maart staat in de gesprekskring over het Onze Vader de derde bedecentraal: Uw Koninkrijk kome. De bijeenkomsten vormen een serie, maar zijn ook los te bezoeken. Info: predikant@maranathakerkdenhaag.nl

Wo. 20. 19.30-20.30 u. ■ Maranathakerk

Ecologisch denken

Filosoof Jan Flameling leidt een filosofisch café met als onderwerp het ecologisch denken van de Franse socioloog en filosoof Bruno Latour. Toegang: leden en vrienden € 5, overige belangstellenden € 10. Opgave via 070-3250779, of remondenhaag@hetnet.nl

Wo. 20. 15-16.30 u. ■ Remonstrantse kerk

Het goddelijke

De bezinningsdag 'Het goddelijke(?) tussen ons' onder leiding van Sylvia I. Saakes biedt een helder kader hoe we ons meer bewust kunnen worden van het goddelijke. Toegang: € 20. Opgave via tel 070-3250779 of remondenhaag@hetnet.nl

Za. 23. 10-16 u. ■ Remonstrantse kerk

Tussen hemel en aarde?

In de serie 'Bach binnenstebuiten' bespreekt blokfluitiste Inès d'Avena de cantate *Himmelskönig, sei willkommen* (BWV 182) van J.S. Bach. Kaarten à € 12,50 via bachensembles.nl

Za. 23. 16-18.30 u. ■ Kloosterkerk

Lichaam in meditatie

Tijdens de workshop 'Lichaam in meditatie' van meditatie- en yogalerares Sue-Yen Tjong verkennen deelnemers hoe het lichaam een bron voor meditatie kan worden. Opgave t/m 20-3, deelname: € 5.

Za. 23. 10-12 u. ■ DEZINNEN, Christus Triumfatorkerk

Te gast

In de eerste bijeenkomst van de nieuwe serie 'Te gast bij DEZINNEN' gaan aanwezigen in gesprek zuster Johanna Ketelaar, voormalig overste van de Zusters van 'De Voorzienigheid' uit Amsterdam. Opgave t/m 21-3, deelname € 4.

Za. 23. 13-14.30 u. ■ DEZINNEN, Christus Triumfatorkerk

Benoeming pastoor Tom Kouijzer

Sinds september 2022 heeft Tom Kouijzer met toewijding de rol van waarnemend pastoor vervuld in de rooms-katholieke parochie De Vier Evangelisten. We zijn blij dat hij per 1 februari 2024 is benoemd tot pastoor van de parochie. Deze benoeming is het resultaat van zijn inzet, spiritualiteit en betrokkenheid bij de vier geloofsgemeenschappen die de parochie rijk is. Het pastoraal team en het parochiebestuur delen in die vreugde en kijken uit naar een voorspoedige en vruchtbare toekomst voor de parochie onder zijn leiding. Tom Kouijzer heeft zich sinds zijn aanstelling actief ingezet voor de pastorale zorg voor de parochianen in de verschillende geloofsgemeenschappen, en we zijn ervan overtuigd dat zijn officiële benoeming zal bijdragen aan verdere groei en bloei van onze parochie.

CATHIA ALKEMA Medewerker Centraal Parochiesecretariaat

Paasviering in de Grote Kerk

Op Paasochtend is er in de Grote Kerk een dienst voor de hele stad. Pasen vieren in 2024 met alle zorg om de durende oorlogen, de verdeeldheid in eigen land, de vreugde en kwetsbaarheid van het eigen leven. Wat hebben we nodig om het uit te houden, om het vol te houden? Met elkaar? Alleen?

Paasmorgen, het graf is leeg. Het grootste geheim. Maria in de tuin. De leegte wordt ruimte, nieuw begin, opstanding.

VOORGANGERS ZIJN DS JACOB KORF EN DS JANNET VAN DER SPEK. ERIC KRUIT BESPEELT DE VLEUGEL. DE DIENST IS VOORBEREID DOOR MENSEN UIT DE LUKASKERK EN DE EKKLESIA. ZO. 31. 10.15 UUR. GROTE KERK, ROND DE GROTE KERK 12

Vastenwandelingen

BEELD: GRAHAM-H VIA PIXABAY

Tijdens de vastenwandelingen van de parochie Maria Sterre der Zee komt elke keer een actueel thema aan de orde. De wandelingen gaan steeds van start vanuit een andere kerk. Aanmelden (verplicht) via 070-8209866 of parochiesecretariaat@rkdenhaag.nl met vermelding van o6-nummer en e-mailadres.

Wo. 6. Jacobus de Meerdere
10 u. inleiding
11-12 u. wandeling

Wo. 13. Ignatiuskerk
10 u. inleiding
11-12 u. wandeling

Wo. 20. Marthakerk
10 u. inleiding
11-12 u. wandeling

Paasvieringen in RK parochies

Adressen: zie pg. 6

Voorafgaand aan Pasen worden er in diverse RK kerken boetevieringen gehouden:

Ma. 25 maart 19.30 uur H. Jacobus de Meerderekerk
Wo. 27 maart 19.00 uur Marlotkerk (Onbevlekt hart van Maria)

COLOFON

KERK IN DEN HAAG MAANDBLAD
WWW.KERKINDERHAAG.NL WEBSITE

Maart 2024,
jaargang 27, nr. 264
Deadline april: 1 maart
Uitgave van de Protestantse Kerk Den Haag, de Evangelisch-Lutherse Gemeente Den Haag, de Gereformeerde Kerk van 's-Gravenhage Oost en de Rooms-Katholieke parochies Maria Sterre der Zee en De Vier Evangelisten.

Contact: redactie@kerkinderhaag.nl.
Tel. 06 24 69 66 64 (Anne-Helene Borgts)
hoofdredactie@kerkinderhaag.nl
Tel. 06 4626 69 64 (Greet Kappers)
Parkstraat 32, 2514 JK Den Haag

Redactie: Greet Kappers (hoofdredacteur), Irna van der Wekke (tekstredacteur), Anne-Helene Borgts (eindredacteur), Henk Baars, Ronald van Bochove, Henriëtte Boerma, Roelie Dröge, Rob van Essen, Hans Hemmes, Shari van den Hout, Rienk Lanooy, Tom Mikkers, Jolly van der Velden.

Vormgeving: Maartje de Sonnaville
Webredacteur: Ronald van Bochove

Druk: Opmeer Drukkerij bv
Website: ISI Media, isimedia.nl

Advertenties:
kerkinderhaag.nl/adverteren
adverteren@kerkinderhaag.nl
06 24 69 66 64 (Anne-Helene Borgts)

Los postabonnement:
€ 30,- per kalenderjaar (10 nummers).
Opgave: info@kerkinderhaag.nl
Giften: IBAN NL35 INGB 0007 7749 10

Disclaimer:
Kerk in Den Haag heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Indien iemand desondanks meent rechten te kunnen doen gelden, dan kan hij of zij contact opnemen met de eindredacteur.

Vrijdagen in de vastentijd

Parochie de Vier Evangelisten biedt in maart elke vrijdag gelegenheid om stil te staan bij de lijdensstijd.

- Vr. 1. 19 u. Maria van Eik en Duinen – Meditatie rondom Maria van Zeven Smarten met pastoor Kouijzer. Deo Sacrum zingt het *Stabat Mater* van Rheinberger.
- Vr. 8. 15 u. Emmauskerk – Beeldmeditatie bij de Zeven Kruiswoorden van Christus door pastoraal werker Wielzen.
- Vr. 15. 15 u. Pastoor van Arskerk – Kruiswegmeditatie met pastoor Kouijzer en muziek door sopraan Cathia Alkema en organist André Vis.
- Vr. 22. 10-14.30 u. Pastorie Maria van Eik en Duinen – Meditatief schilderen aan de hand van het lijdensverhaal volgens Marcus. Kosten, incl. lunch € 10. Aanmelden via 070-3080414 of cps@p4ev.nl

Parochie De Vier Evangelisten					Parochie Maria Sterre der Zee					
	Maria van Eik en Duinen	Pastoor van Arskerk	Emmauskerk	Titus Brandsma-kerk	H. Marthakerk	H. Agneskerk	H. Paschalis Baylonkerk	H. Jacobus de Meerderekerk	H. Antonius Abtkerk	H. Ignatius
Witte Donderdag 28 maart	19 u. Euch. viering	19 u. Kinderviering		19 u. Euch. viering	X	19.30 u.	19.30 u.	19.30 u.	19.30 u.	19.30 u.
Goede Vrijdag 29 maart	11 u. Kinder Kruisweg 15 u. Kruisweg 19 u. plechtigheden	X	15 u. Kruisweg	15 u. Kruisweg 19 u. plechtigheden	X	15 u. Kruisweg 19.30 u. Kruishulde	15 u. Kinderkruisweg	15 u. Kruisweg	15 u. Kruisweg 19.30 u. Kruishulde	15 u. Kruisweg
Stille Zaterdag 30 maart	21.00 u. Euch. viering	X	X	X	X	21 u. Paaswake	X	21 u. Paaswake	21 u. Paaswake	19.30 u. Familie-paaswake
Paaszonndag 31 maart	11 u. Euch. viering	10.30 u. Woord en Communieviering	9.30 u. Euch. viering	10.30 u. Euch. viering	9.15 u. Euch. viering 13 u. Engels/Afrik.	11 u. Euch. viering	11 u. Euch. viering	11 u. Euch. viering	11 u. Euch. viering	11 u. Euch. viering
Paasmaandag 1 april	X	X	10 u. Euch. viering	X	X	X	X	10.30 u. Euch. viering	X	10.30 u. Euch. viering

Troubadour Martijn Breeman

Rokjesdag

Je hebt een warmetruiendag
en geitenwollensokjesdag,
maar na een maartse buiendag
komt soms ineens een rokjesdag.

De dames gaan weer licht gekleed
en zijn de rokjes lekker kort,
krijgt elke heer het heel erg heet,
zodat het nog veel warmer wordt.

En als het kwik meer stijgt en stijgt,
dan trekt de vrouw nog minder aan,
waardoor de man het warmer krijgt.
Afijs, u hebt mij wel verstaan.

Ik zeg wat elke man al weet,
doch wat hij graag verzwijgen mag:
de opwarming van de planeet
komt absoluut door rokjesdag.

Pasen in de beeldende kunst en muziek

Kunsthistorica en muzikliefhebber Josée Claassen vertelt het pasieverhaal aan de hand van muziekstukken, waaronder het *Abendlied* van Rheinberger, muziek uit de *Johannes Passion* en *Matthäus Passion* van Bach en stukken van moderne componisten. Daarbij worden prachtige afbeeldingen uit de (schilder)kunst vertoond.

MA. 18. 20 U., INLOOP VANAF 19.30 U. KERKGEBOUW DE TOEVLUCHT, LAAN VAN HOORNWIJCK 140, YPENBURG. VRIJWILLIGE BIJDRAGE NA AFLOOP.

Van duisternis naar licht

Staan in een cirkel, slechts verlicht door kaarslicht, brengt Ensemble Ludens onder leiding van Raoul Boesten de *Kanon Pokajanan* van Arvo Pärt. Een bijna rituele setting die het publiek meeneemt in een mystieke ervaring. De gebeden in de *Kanon* zijn gebaseerd op een oude Russisch-orthodoxe boetedoening uit de zesde eeuw. De *Kanon Pokajanan* vertelt het verhaal over inkeer, ommekeer en wederkeer. Van zonde naar vergeving, van zwakheid naar kracht, van lijden naar verlossing, van duisternis naar licht. Info en kaarten vanaf € 17: stichtingkwintessens.nl

ZA. 9. 20.15 U. OUDE KERK VOORBURG, HERENSTRAAT 77.
ZA. 16. 20.15 U. LUTHERSE KERK, LUTHERSE BURGWAAL 7.

Choral Evensong

De avond voor Palmzondag kunnen bezoekers genieten van muziek, een mooie liturgie en bezinning tijdens een speciale *Choral Evensong* in het teken van de passietijd. De Cantorij de Vier Evangelisten zingt muziek van Gounod, Haward en Somervell en het dubbelkorige stuk *O Saviour of the World* van Frederick Ouseley. Ds. van Wijngaarden (Abdijkerk) en pastoor Kouijzer zullen voorgaan.

ZA. 23. 19-20 U. MARIA VAN EIK EN DUINEN, LOOSDUINSE HOOFDSTRAAT 4.

FOTO: CANTORIJ DE VIER EVANGELISTEN VIA FACEBOOK

Als de graankorrel sterft

Op 17 maart voert een projectkoor onder leiding van Jan van Vliet delen uit van het geliefde paasoratorium *Als de graankorrel sterft*, met tekst van Marijke de Bruijne en muziek van Anneke van der Heide, Peter Rippen en Chris van Bruggen. Begeleiding door Christian Hutter (vleugel) en Imme van den Akker (dwarsfluit). De uitvoering is onderdeel van de zondagochtenddienst.

ZO. 17. 10 U. CHRISTUS TRIUMFATORKERK, JULIANA VAN STOLBERGLAAN 154

FOTO: KERSTIN RIEMER VIA PIXABAY

FOTO VIA LINKEDIN

Ziel zoekt zin

Journalist Pauline Weseman doorliep meerdere existentiële crises. Zij vroeg voor *Trouw* en *Volzin* zinzoekers naar hun keerpunt, waarin zij niet meer op de oude voet verder wilden of konden maar ook hun christelijke wortels niet los wilden laten. De teksten werden gebundeld in het boek *Ziel zoekt zin. Hoe verder als je geloof het niet meer doet*. In een lezing neemt Weseman de bezoekers mee in haar zoektocht. Hierna verkent zij in een workshop met het publiek nieuwe wegen: wat helpt je wanneer het erop aankomt en hoe geef je daar meer ruimte aan?

ZA. 23. 15 U. HOUTRUSTKERK, BEEKLAAN 535. ENTREE € 8 INCL. HAPJES EN DRANKJES NA AFLOOP. INFO: DS. KARL VAN KLAVEREN, 06-11041992.

SCHILDERIJ: JOSÉ LEONARDO VIA WIKIMEDIA COMMONS

Marcus Passie

De uitvoering van de *Marcus Passie* van Hans Boelee in de Oude Kerk in Scheveningen is inmiddels een jaarlijkse traditie. Het Nederlandstalige stuk wordt uitgevoerd in de bewerking van Jaap Lauwers door het Hervormd Kerkkoor Scheveningen, het christelijk gemengd koor *Laudate Deo* en solisten. Het geheel staat onder leiding van Danny Spaans.

VR. 22. 20-21.30 U. OUDE KERK, KEIZERSTRAAT 8, SCHEVENINGEN. ENTREE GRATIS. INFO: HKKSCHVENINGEN.NL

Projectzangers gezocht

Op 17 november 2024 voert zangvereniging Concordia in de Bethelkerk in Scheveningen het oratorium *Jozef* uit. Concordia is op zoek naar projectzangers en -zangeressen die het koor bij de uitvoering willen versterken. Zij kunnen per direct aansluiten bij de repetities. Deelname is gratis en Concordia zorgt voor een partituur.

ELKE MAANDAG 20-22 U. WIJKGEBOUW ONS CENTRUM, TESSELSSESTRAAT 59 (ZIJINGANG TERSCHELLINGSESTRAAT) SCHEVENINGEN. INFO: ZANGVERENIGINGCONCORDIA.NL

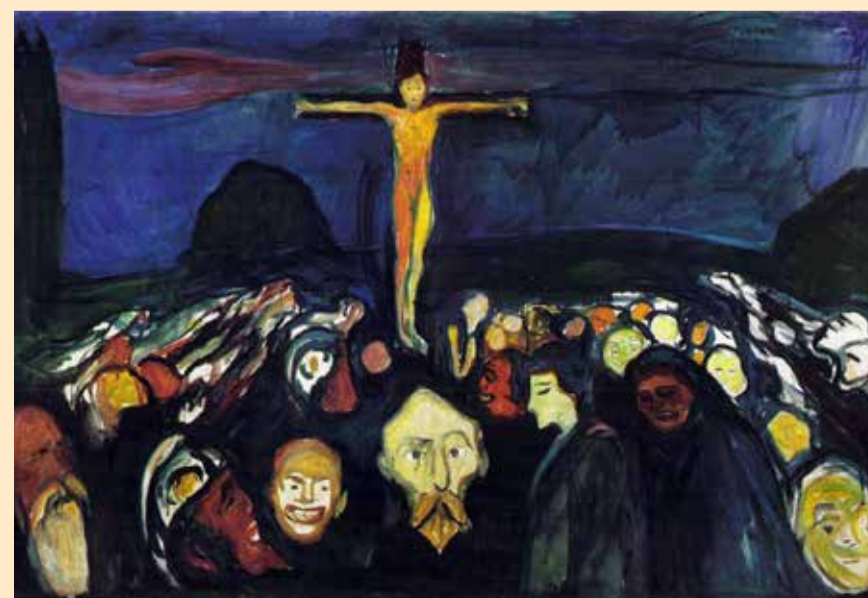

FOTO: BEER VISSER VIA ZWEEFER.NL

De stad is mijn klooster

In 2019 verscheen het boek *The city is my monastery* met als ondertitel *A contemporary rule of life*, van de anglicaanse priester Richard Carter. Het boek, dat in Engeland een bestseller werd, bevat handreikingen over hoe je midden in 'de stad van de mens' contemplatief gelovig kunt leven. Carter is op uitnodiging van DEZINNEN in Den Haag om daarover te vertellen. Na zijn inleiding zal Erik Borgman reageren.

DO. 14. 19.30-21.15 U. DEZINNEN, CHRISTUS TRIUMFATORKERK, JULIANA VAN STOLBERGLAAN 154. OPGAVE T/M 11-3, DEELNAME: € 10.

Johannes Passion

Driehonderd jaar geleden, op 7 april 1724, ging Bachs *Johannes Passion* in première. In deze passie ligt de nadruk op de goddelijke afkomst van Jezus, de verlosser van de mensheid. Bach brengt het dynamische karakter van het evangelie op meesterlijke wijze tot uiting, met felle koren, dramatische scènes, maar ook intieme aria's. In maart zijn er in Den Haag twee uitvoeringen.

VR. 15. 20-22.15 U. NIEUWE BADKAPEL, NIEUWE PARKLAAN 90. UITVOERING DOOR HET HAAGS BAROKGEZELSCHAP ONDER LEIDING VAN GILLES MICHELS. INFO EN KAARTEN VAN € 12,50 TOT € 25 VIA HAAGSBAROKGEZELSCHAP.NL

VR. 22. 20-22 U. KLOOSTERKERK, LANGE VOORHOUT 2. UITVOERING DOOR RESIDENTIE BACHKOOR EN HET RESIDENTIE BACHORKEST ONDER LEIDING VAN JOS VERMUNT. INFO EN KAARTEN VAN € 15 TOT € 35 VIA BACHENSEMBLES.NL

SCHILDERIJ: EDVARD MUNCH VIA PICRYL